

Sztandar LUDU

Cena 15 gr.

Organ Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej

ROK VIII. LUBLIN, ŚRODA 23 LIPCA 1952 R. NR 175 (2508)

Tekst
Konstytucji Polskiej
Rzeczypospolitej
Ludowej
drukujemy
na str. 3, 4, 5 i 6

Sejm Ustawodawczy RP uchwalił jednomyślnie Konstytucję Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej Prezydent RP Bolesław Bierut wziął udział w historycznym posiedzeniu

WARSZAWA, (PAP). W dniu 22 bm. na historycznym 107 posiedzeniu Sejmu Ustawodawczego R.P. — Izba uchwaliła kwalifikowaną większością, jednomyślnie Konstytucję Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Na uroczyste posiedzenie przybył Prezydent R.P., przewodniczący Komisji Konstytucyjnej — Bolesław Bierut.

Na posiedzeniu obecny był Rząd z premierem Józefem Cyrankiewiczem na czele. W obradach uczestniczyli również członkowie Komisji Konstytucyjnej. W loży dyplomatycznej obecni byli członkowie Korpusu Dyplomatycznego. Galeria dla publiczności i loże prasowe wypełnione były po brzegi.

Gdy na salę obrad wchodzi Prezydent R.P., przewodniczący Komisji Konstytucyjnej — Bolesław Bierut — w towarzystwie premiera Józefa Cyrankiewicza i wicemarszałków Sejmu Wacława Barcikowskiego, Romana Zambrowskiego oraz Stanisława Szwalbe — wszyscy wstają, witając Prezydenta RP długotrwałymi hucznymi oklaskami.

Marszałek Kowalski wznawia 107 posiedzenie Sejmu. Na słowa marszałka: „Witam serdecznie przybyłego na dzisiejsze obrady Prezydenta Rzeczypospolitej, przewodniczącego Komisji Konstytucyjnej, obywatela Bolesława Bieruta” posłowie odpowiadają znów długotrwa-

łą serdeczną owacją na cześć twórcy Konstytucji.

Marszałek udziela głosu przedstawicielowi klubu poselskiego Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego pos. **Ogza Michalskiemu**, który składa oświadczenie, w którym mówi m. in.:

— Gdy dzisiaj uchwalamy Konstytucję, gdy przyjmujemy najwyższe prawa dla narodu, gdy tręcią Konstytucji są najpiękniejsze idee naszego narodu — myśli wszystkich ludzi pracy, wszystkich chłopów są z nami, są na tej sali, z której wybiegnie na cały kraj radosna wieść, że z ofiar i krwi pokoleń, z pracy i walki ludu zrodziła się Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

W tej Polsce, która od 8 lat utwierdza władzę ludu, sprawiedliwość i buduje dobrobyt, nie o samych marzeniach mówi dziś chłop, ale o potężnej marzeń już ucieleśnionych, już ofiarną walką i pracą robotników i chłopów zrealizowanych.

„Śmiem twierdzić — tak mówi dziś Ludwik Maj, chłop z Podhala, — że socjalizm jest już na naszym terenie, bo ci wczorajsi komornicy

wysługujący się gazdom, dziś budują Nową Hutę i pracują w kopalniach węgla na Śląsku — czy to nie socjalizm?

A nasza młodzież dawniej wysługująca się gazdom, błagająca, a nawet odmawiająca nowennę, aby mogła dostąpić zaszczytu służenia — dziś, kiedy wypełnia ona sale w kra-kowskich szkołach i na wyższych uczelniach — czy to nie socjalizm? A to, że wzrasta wydajność zboża, że wzrastają obszary lnu, podnosi się szybko hodowla — czy to nie socjalizm?

A to, że wczorajsze matki obarczone wielką ilością dzieci, zrujnowane na zdrowiu, doprowadzone warunkami żywymi do skrajnej nędzy, — te matki dziś szanowane, odznaczane orderami i otrzymujące listy od synów oficerów Wojska Polskiego, od synów przodowników w Nowej Hucie, od córek traktorzystek PGR — czy to nie socjalizm?

A lekarze, których pojawienie się przed wojną na wsi przyrównywali chłopcy do cudu, bo wleczli tylko babki czarodziejkami ziołami poświecanymi w Kalwarii Zebrzydowskiej — dziś kiedy straciły one swoją cudotwórczą moc, to także nie socjalizm?”

Przez dziesiątki lat reakcja polska straszyła chłopów socjalizmem. A oto odpowiedź dana dzisiaj przez chłopów, oto ocena zmian, które zaszły na wsi idące ku socjalizmowi.

(Ciąg dalszy na str. 2).

„Ślubujemy Tobie, Ojczyzno, walczyć w pierwszych szeregach Budowniczych Polski Ludowej” Ślubowanie Młodych Przodowników Budowniczych Polski Ludowej w dniu 22 lipca 1952 roku

Ślubujemy Tobie, Ojczyzno,
na chwałę okryte sztandary,
na testament wielkich patriotów i rewolucjonistów:
Tadeusza Kościuszki,
Adama Mickiewicza,
Ludwika Waryńskiego,
Feliksa Dzierżyńskiego,
Marcelego Nowotki,
Karola Świerczewskiego,
na krew ojców i braci naszych,
poległych w walce o wolność i socjalizm,
na Konstytucję Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej,
która spełnia marzenia minionych pokoleń —

ślubujemy Tobie, Ojczyzno,
my — synowie i córki ludu pracującego,
młodzi przodownicy pracy i nauki,
młodzi robotnicy, chłopcy i żołnierze,
umacniać władzę robotników i chłopów,
walczyć z ciemnotą, zacofaniem i przesadami,
pomnażać bogactwa narodu
pracą i nauką,
walczyć w pierwszych szeregach
o wykonanie Planu 6-letniego,
o rozwój nauki i wzrost kultury narodowej,
o zwycięskie zbudowanie socjalizmu.

Ślubujemy Tobie, Ojczyzno,
oddać wszystkie siły
świętej sprawie obrony pokoju
przed amerykańskimi i hitlerowskimi
podpalaczami i ludobójcami;
strzec niezłomnie granic Twoich
na Bałtyku, Odrze i Nysie,
umacniać naszą niepodległość i węzły braterstwa
z obrońcami pokoju na całym świecie,
rozwijać wieczystą przyjaźń
z potężnym krajem radzieckim —
ojczyzną Lenina i Stalina.
Będziemy czujni i nieprzejednani
wobec wrogów ludu i obcych najmitów,
wobec zdrajców narodu i szkodników,
będziemy wiernie strzegli
mienia i dobra narodowego.

Ślubujemy wypełniać wskazania
naszego nauczyciela,
Budowniczego Polski Ludowej —
ukochanego towarzysza Bolesława Bieruta,
ofiarnie służyć sprawie
rozkwiatu i świetności
Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Depesze w ósmą rocznicę Wyzwolenia Polski

Do
Prezydenta
Rzeczypospolitej Polskiej
Towarzysza B. BIERUTA
Warszawa

W dniu ósmej rocznicy Odrodzenia Polski proszę Was, Towarzyszu Prezydencie, o przyjęcie serdecznych gratulacji od Prezydium Rady Najwyższej ZSRR i ode mnie osobiście wraz z życzeniami dalszego rozkwitu Rzeczypospolitej Polskiej.

(—) N. SZWERNIK

Do
Prezesa Rady Ministrów
Rzeczypospolitej Polskiej
Towarzysza
J. CYRANKIEWICZA
Warszawa

Z okazji Święta Narodowego, dnia Odrodzenia Polski proszę Was, Towarzyszu Premierze, oraz Rząd Rzeczypospolitej Polskiej o przyjęcie moich przyjaźnielskich gratulacji wraz z życzeniami dla bratniego narodu polskiego — nowych sukcesów w budowie nowej, wolnej, ludowo-demokratycznej Polski.

(—) J. STALIN

Do
Ministra Spraw Zagranicznych
Rzeczypospolitej Polskiej
Towarzysza
S. SKRZESZEWSKIEGO
Warszawa

Proszę Was, Towarzyszu Ministrze, o przyjęcie moich serdecznych gratulacji i najlepszych życzeń z okazji Święta Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej.

(—) A. WYSZYŃSKI

Budujemy Polskę, budujemy socjalizm jako lepszy i sprawiedliwszy ustrój społeczny Przemówienie Prezydenta RP towarzysza Bolesława Bieruta wygłoszone w dniu Święta Odrodzenia - 22 Lipca

Obywatele! Młodzieży polska! Przodownicy pracy i nauki! Uczestnicy Złotu w stolicy!

Polacy ze wszystkich miast i wsi! Witam Was i pozdrawiam z całego serca w dniu naszego Święta Narodowego!

Osiem lat temu na ziemi polskiej, znajdujące się pod tyranią hitlerowskich najeźdźców, wkroczyły braterskie wyzwolenie armie radzieckie. Kraj nasz dzięki temu odzyskał całkowitą wolność! Naród polski święci ten dzień swego wyzwolenia przesyłając gorące uczucia wdzięczności i przyjaźni narodom radzieckim i ich wielkiemu wodzowi Józefowi Stalinowi.

Radosnym i szczęśliwym jest dzień dzisiejszy dla wszystkich, którzy kochają naszą ojczyznę. Do wielkiej księgi dziejów Polski wpisana została nowa zwycięska i pełna chwały karta — Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Nie była daremna ciężka i długa walka naszych ojców, nie daremne były krew i znoj tych, którzy za wolność i zwycięstwo ludu polskiego oddali swe życie. Przynoszą i przynosić będą w coraz większym stopniu obfity plon praca i wysiłki całego dzisiejszego pokolenia Przodowników i Budowniczych Polski Ludowej.

Młodzi przyjaciele! Wasz piękny Złoty w stolicy kraju w te pamiętne dni nie jest tylko

zwykłą radosną uroczystością — ma on głębsze znaczenie. Wasz Złoty jest apelem młodych patriotów do całego narodu.

Za chwilę młodzież polska waszy mi ustami złoży ojczyźnie naszej ślubowanie, które stanie się wyrazem najgorętszych uczuć każdego patrioty — niezależnie od wieku. Z najgłębszym wzruszeniem powtarzać będzie dziś wraz z Wami cała Polska najbardziej uroczyste zobowiązanie, jakie może złożyć swej ojczyźnie naród sercami swej młodzieży.

Budujemy Polskę, budujemy socjalizm jako lepszy i sprawiedliwszy ustrój społeczny. Nie było jeszcze w dziejach Polski równie wzniosłej sprawy, równie wielkiego zadania. Oznacza ono nie tylko nową epokę w wewnętrznym życiu całego narodu, ale i doniosły przełom w życiu każdej jednostki, w pracy, w myślach i uczuciach każdego z nas. Zwiąże socjalizm to epoka odrodzenia w dziejach całej ludzkości. Pożnać, zrozumieć i poświęcić życie tej wielkiej sprawie — oto nasz cel, oto najsłabsze i najpiękniejsze zadanie dzisiejszego pokolenia.

Jak poznać, jak zrozumieć i przebudować życie osobiste, aby stać się zdolnym i przygotowanym do tego wzniosłego zadania, według którego oceniać będą nasze czyny przyszłe pokolenia ludzkie?

Winniśmy pilnie i wnikliwie poz-

nawać wiedzę o prawach rozwoju społecznego, o życiu minionych pokoleń. Chodzi o to, aby poznać prostą prawdę o tym, jak ciąży na życiu społecznym i wypacza je podział społeczeństwa na klasy: na panów i niewolników, na szlachtę i chłopów, na kapitalistów i robotników, słowem na wyzyskiwaczy i wyzyskiwanych, na uclemiężonych i ich tyranów. Zadaniem naszego pokolenia jest znieść raz na zawsze podział ludzi na klasy, a droga do tego jest tylko jedna: rozwijać coraz wyżej gospodarkę społeczną i budować socjalizm.

Winniśmy rozwijać przodownictwo w pracy, podnosząc wciąż swe kwalifikacje, aby w ten sposób przyczynić się do rozkwitu gospodarczego Polski.

Spółzowym, niezniszczalnym fundamentem socjalizmu jest nasz Plan 6-letni, plan uprzemysłowienia i przebudowy gospodarczej. Jest to plan, który postawi gospodarkę narodową na poziomie współczesnych wymagań, zabezpieczy moc obroną kraju, stworzy podstawy dla coraz szybszego i pełniejszego zaspokojenia materialnych i kulturalnych potrzeb społeczeństwa.

Ażby więc pomóc w budowaniu socjalizmu stawajmy jak najliczniej w pierwszych szeregach frontu narodowego w walce o Plan 6-letni. Wszyscy od

tyścy lat, aby spełnić okowami przesądów myśl i światopogląd ludu pracującego. Utrzymanie w ciemności mas pracujących było zawsze metodą ochrony ustroju wyzysku i panowania wyzyskiwaczy.

Wielkim i najwznioślejszym zadaniem naszego pokolenia jest walka o to, aby nauka i wiedza miały jak najbardziej wolny i wszechstronny dostęp do umyśłów wszystkich ludzi, aby prawda zatriumfowała nad oszustwem, aby myśl ludzka rozwijała się twórczo bez wszelkich przeszkód, aby wyzwalać lud pracujący z wyzysku pomagając mu również do wyzwolenia z odwiecznej niewoli przesądów i niewiedzy. W oparciu więc o prawa zawarte w naszej Konstytucji stańmy się bojownikami prawdy i wiedzy, kultury i postępu ogólnoludzkiego. W ten sposób przyspieszymy zwycięstwo socjalizmu.

Ustrój kapitalistyczny nie jest już w stanie opanować rozkładu i kryzysu, który go toczy i podcina od wewnątrz. Alą wyzyskiwacze imperialistyczni — mimo to — chcą narzucić światu siłą zbrojną swe panowanie. Od dwóch lat przeszło usiłują oni bezskutecznie niszczyć naród koreański, stosując najbardziej zbrodnicze środki masowego ludobójstwa. Ale zbrodnicze plany imperialistyczne obróć się w niwecz, je-

(Dokończenie na str. 2).

KONSTYTUCJA Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

Polska Rzeczpospolita Ludowa jest republiką ludu pracującego.

Polska Rzeczpospolita Ludowa nawiązuje do najszczytniejszych postępowych tradycji Narodu Polskiego i urzeczywistnia idee wyzwolenia polskich mas pracujących.

Polski lud pracujący pod przewodem bohaterskiej klasy robotniczej, opierając się na sojuszu robotniczo - chłopskim, walczył dziesiątki lat o wyzwolenie z niewoli narodowej, narzuconej przez pruskich, austriackich i rosyjskich zaborców - kolonizatorów, tak samo jak walczył o zniesienie wyzysku polskich kapitalistów i obszarników.

W okresie okupacji Naród Polski toczył nieustępliwą, bohaterską walkę z krwawym najazdem hitlerowskim. Historyczne zwycięstwo Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich nad faszyzmem wyzwoliło ziemie polskie, umożliwiło polskiemu ludowi pracującemu zdobycie władzy i stworzyło warunki narodowego odrodzenia Polski w nowych, sprawiedliwych granicach. Na wieczne czasy powrócili do Polski Ziemię Odzyskaną.

Wcielając w życie wiekopomne wskazania Manifestu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 22 lipca 1944 r. i rozwijając jego zasady programowe, władza ludowa — dzięki ofiarnym i twórczym wysiłkom polskiego ludu pracującego, w walce z zacięłym oporem rozbitków starego ustroju kapitalistyczno - obszarniczego — dokonała wielkich przeobrażeń społecznych. W wyniku rewolucyjnych walk i przemian obalona została władza kapitalistów i obszarników, utrwaliło się państwo demokracji ludowej, kształtuje się i umacnia nowy ustrój społeczny, odpowiadający interesom i dążeniom najszerzych mas ludowych.

Zasady prawne tego ustroju ustanawia Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Podstawę obecnej władzy ludowej w Polsce stanowi sojusz klasy robotniczej z chłopstwem pracującym. W sojuszu tym rola kierownicza należy do klasy robotniczej jako przodującej klasy społeczeństwa, opierającej się na rewolucyjnym dorobku polskiego i międzynarodowego ruchu robotniczego, na historycznych doświadczeniach zwycięskiego budownictwa socjalistycznego w Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, pierwszym państwie robotników i chłopów.

Wypełniając wolę Narodu Polskiego i zgodnie ze swym powołaniem — Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej uchwala uroczystie niniejszą Konstytucję jako ustawę zasadniczą, którą Naród Polski i wszystkie organy władzy polskiego ludu pracującego kierować się winny w celu:

umacniania państwa ludowego jako podstawowej siły, zapewniającej najpełniejszy rozkwit Narodu Polskiego, jego niepodległość i suwerenność,

przyspieszania rozwoju politycznego, gospodarczego i kulturalnego Ojczyzny oraz wzrostu jej sił,

pogłębiania uczuć patriotycznych, jedności i zwartości Narodu Polskiego w walce o dalsze polepszenie stosunków społecznych, o całkowite zniesienie wyzysku człowieka przez człowieka, o urzeczywistnienie wielkich idei socjalizmu,

zacieśniania przyjaźni i współpracy między narodami, opartych na sojuszu i braterstwie, które łączą dziś Naród Polski z miłującymi pokój narodami świata w dążeniu do wspólnego celu: uniemożliwienia agresji i utrwalenia pokoju światowego.

ROZDZIAŁ 1. Ustrój polityczny

Art. 1.

1. Polska Rzeczpospolita Ludowa jest państwem demokracji ludowej.

2. W Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej władza należy do ludu pracującego miast i wsi.

Art. 2.

1. Lud pracujący sprawuje władzę państwową przez swych przedstawicieli, wybieranych do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i do rad narodowych w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich, w głosowaniu tajnym.

2. Przedstawiciele ludu w Sejmie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i w radach narodowych są odpowiedzialni przed swymi wyborcami i mogą być przez nich odwoływani.

Art. 3.

Polska Rzeczpospolita Ludowa:

1) stoi na straży zdobyczy polskiego ludu pracującego miast i wsi, zabezpiecza jego władzę i wolność przed siłami wrogimi ludowi,

2) zapewnia rozwój i nieustanny wzrost sił wytwórczych kraju przez jego uprzemysłowienie, przez likwidację zacofania gospodarczego, technicznego i kulturalnego,

3) organizuje gospodarkę planową, opierając się na przedsiębiorstwach stanowiących własność społeczną,

4) ogranicza, wypiera i likwiduje klasy społeczne, żyjące z wyzysku robotników i chłopów,

5) zabezpiecza stały wzrost dobrobytu, zdrowotności i poziomu kulturalnego mas ludowych,

6) zapewnia wszechstronny rozwój kultury narodowej.

Art. 4.

1. Prawa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej są wyrazem interesów i woli ludu pracującego.

2. Ścisłe przestrzeganie praw Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jest podstawowym obowiązkiem każdego organu państwa i każdego obywatela.

3. Wszystkie organy władzy i administracji państwowej działają na podstawie przepisów prawa.

Art. 5.

Wszystkie organy władzy i administracji państwowej opierają się w swej działalności na świadomym, czynnym współdziałaniu najszerzych mas ludowych i obowiązane są:

1) zdawać narodowi sprawę ze swej działalności,

2) uważnie rozpatrywać i uwzględniać słuszne wnioski, zażalenia i życzenia obywateli w myśl obowiązujących ustaw.

3) wyjaśniać masom pracującym zasadnicze cele i wytyczne polityki władzy ludowej w poszczególnych dziedzinach działalności państwowej, gospodarczej i kulturalnej.

Art. 6.

Siły zbrojne Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej stoją na straży suwerenności i niepodległości Narodu Polskiego, jego bezpieczeństwa i pokoju.

ROZDZIAŁ 2.

Ustrój społeczno-gospodarczy

Art. 7.

1. Polska Rzeczpospolita Ludowa, opierając się na uspołecznionych środkach produkcji, wymiany, komunikacji i kredytu, rozwija życie gospodarcze i kulturalne kraju na podstawie narodowego planu gospodarczego, w szczególności przez rozbudowę państwowego przemysłu socjalistycznego, rozstrzygającego czynnika w przekształcaniu stosunków społeczno-gospodarczych.

2. Państwo posiada monopol handlu zagranicznego.

3. Zasadniczym celem planowej polityki gospodarczej Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jest stały rozwój sił wytwórczych kraju, nieustanne podnoszenie poziomu życiowego mas pracujących, umacnianie siły, obronności i niezależności Ojczyzny.

Art. 8.

Mienie ogólnonarodowe: złoża mineralne, wody, lasy państwowe, kopalnie, drogi, transport kolejowy, wodny i powietrzny, środki łączności, banki, państwowe zakłady przemysłowe, państwowe gospodarstwa rolne i państwowe ośrodki maszynowe, państwowe przedsiębiorstwa handlowe, przedsiębiorstwa i urządzenia komunalne — podlega szczególnej trosce i opiece państwa oraz wszystkich obywateli.

Art. 9.

1. Polska Rzeczpospolita Ludowa planowo wzmacnia spójnię gospodarczą między miastem i wsią na podstawie braterskiej współpracy robotników i chłopów.

2. W tym celu Polska Rzeczpospolita Ludowa zapewnia nieustanny wzrost produkcji przemysłu państwowego, służącej wszechstronnemu zaspokajaniu potrzeb wytwórczych i konsumpcyjnych ludności wiejskiej, jednocześnie planowo wpływając na stały wzrost towarowej produkcji rolniczej, która zaopatruje przemysł w surowce, a ludność miejską w żywność.

Art. 10.

1. Polska Rzeczpospolita Ludowa otacza opieką indywidualne gospodarstwa rolne pracujących chłopów i udziela im pomocy — w celu ochrony przed wyzyskiem kapitalistycznym, zwiększenia produkcji, podwyższenia poziomu rolniczo - technicznego oraz podniesienia ich dobrobytu.

2. Polska Rzeczpospolita Ludowa udziela szczególnego poparcia i wszechstronnej pomocy powstającym na zasadzie dobrowolności rolniczym spółdzielniom produkcyjnym — jako formom gospodarki zespołowej. Dzięki zastosowaniu metod najbardziej wydajnej wspólnej uprawy i mechanizacji pracy gospodarstwa zespołowa umożliwia pracującym chłopom osiągnięcie przełomu w produkcji i jest środkiem do całkowitego usunięcia wyzysku na wsi oraz do szybkiego i znacznego podniesienia jej dobrobytu i kultury.

3. Głównymi formami poparcia i pomocy państwa dla rolniczych spółdzielni produkcyjnych są: państwowe ośrodki maszynowe, dające możliwość stosowania nowoczesnej techniki, oraz tanie kredyty państwowe.

Art. 11.

Polska Rzeczpospolita Ludowa popiera rozwój różnych form ruchu spółdzielczego w mieście i na wsi oraz udziela mu wszechstronnej pomocy w wypełnianiu jego zadań, a własności spółdzielczej, jako własności społecznej, zapewnia szczególną opiekę i ochronę.

Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

Art. 12.

Polska Rzeczpospolita Ludowa uznaje i ochrania na podstawie obowiązujących ustaw indywidualną własność i prawo dziedziczenia ziemi, budynków i innych środków produkcji należących do chłopów, rzemieślników i chałupników.

Art. 13.

Polska Rzeczpospolita Ludowa poręcza całkowitą ochronę oraz prawo dziedziczenia własności osobistej obywateli.

Art. 14.

1. Praca jest prawem, obowiązkiem i sprawą honoru każdego obywatela. Pracą swoją, przestrzeganiem dyscypliny pracy, współzawodnictwem pracy i doskonaleniem jej metod lud pracujący miast i wsi wzmacnia siłę i potęgę Ojczyzny, podnosi dobrobyt narodu i przyspiesza całkowite urzeczywistnienie ustroju socjalistycznego.

2. Przewodnicy pracy otoczeni są powszechnym szacunkiem narodu.

3. Polska Rzeczpospolita Ludowa coraz pełniej wprowadza w życie zasadę: „od każdego według jego zdolności, każdemu według jego pracy”.

ROZDZIAŁ 3.

Naczelne organy władzy państwowej

Art. 15.

1. Najwyższym organem władzy państwowej jest Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

2. Sejm jako najwyższy wyraziciel woli ludu pracującego miast i wsi urzeczywistnia suwerenne prawa narodu.

3. Sejm uchwała ustawy oraz sprawuje kontrolę nad działalnością innych organów władzy i administracji państwowej.

Art. 16.

1. Posłów na Sejm wybierają obywatele według okręgów wyborczych w stosunku: jeden poseł na 60.000 mieszkańców.

2. Ważność wyboru posła stwierdza Sejm.

3. Poseł nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karno-sądowej ani aresztowany bez zgody Sejmu, a w okresie kiedy Sejm nie obraduje — bez zgody Rady Państwa.

Art. 17.

1. Sejm obraduje na sesjach. Sesje Sejmu zwołuje Rada Państwa co najmniej dwa razy do roku. Rada Państwa obowiązana jest zwołać sesję również na pisemny wniosek jednej trzeciej ogólnej liczby posłów.

2. Pierwsza sesja nowoobranego Sejmu powinna być zwołana w ciągu miesiąca od dnia wyborów.

Art. 18.

1. Sejm wybiera ze swego grona Marszałka, wicemarszałków i komisje.

2. Marszałek lub w jego zastępstwie wicemarszałek kieruje obradami i czuwa nad tokiem prac Sejmu.

3. Obrady Sejmu są jawne. Sejm może uchwalić tajność obrad, jeżeli wymaga tego dobro państwa.

4. Porządek prac Sejmu, rodzaj i liczbę komisji określa regulamin uchwalony przez Sejm.

Art. 19.

1. Sejm uchwała narodowe plany gospodarcze na okresy kilkuletnie.

2. Sejm uchwała corocznie budżet państwa.

Art. 20.

1. Inicjatywa ustawodawcza przysługuje Radzie Państwa, Rządowi i posłom.

2. Ustawy uchwalone przez Sejm podpisują Przewodniczący Rady Państwa i jej Sekretarz. Ogłoszenie ustawy w Dzienniku Ustaw zarządza Przewodniczący Rady Państwa.

Art. 21.

Sejm może powołać komisję dla zbadania określonej sprawy. Uprawnienia i tryb działania komisji ustala Sejm.

Art. 22.

Prezes Rady Ministrów lub poszczególni ministrowie obowiązani są do udzielenia w ciągu siedmiu dni odpowiedzi na interpelację posła.

Art. 23.

1. Sejm jest wybierany na okres lat czterech.

2. Wybory do Sejmu zarządza Rada Państwa nie później niż na miesiąc przed upływem kadencji Sejmu, wyznaczając datę wyborów na dzień wolny od pracy, przypadający w ciągu dwóch miesięcy po upływie kadencji Sejmu.

Art. 24.

1. Sejm wybiera ze swego grona na pierwszym posiedzeniu Radę Państwa w składzie:

Przewodniczący Rady Państwa, czterech zastępców Przewodniczącego, Sekretarz Rady Państwa, dziewięciu członków.

2. Marszałek Sejmu i wicemarszałkowie mogą być wybrani do Rady Państwa jako zastępcy Przewodniczącego lub członkowie.

3. Po upływie kadencji Sejmu Rada Państwa działa aż do wyboru Rady Państwa przez nowoobranego Sejm.

Art. 25.

1. Rada Państwa:

1) zarządza wybory do Sejmu,
2) zwołuje sesje Sejmu,
3) ustala powszechnie obowiązującą wykładnię ustaw,

4) wydaje dekrety z mocą ustawy,
5) mianuje i odwołuje pełnomocnych przedstawicieli Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w innych państwach,

6) przyjmuje listy uwierzytelniające i odwołujące akredytowanych przy Radzie Państwa przedstawicieli dyplomatycznych innych państw,

7) ratyfikuje i wypowiada umowy międzynarodowe,

8) obsadza stanowiska cywilne i wojskowe, przewidziane ustawami,

9) nadaje order, odznaczenia i tytuły honorowe,

10) stosuje prawo łaski,

11) wykonuje inne funkcje, przewidziane dla Rady Państwa w Konstytucji lub przekazane jej przez ustawy.

2. Rada Państwa podlega w całej swojej działalności Sejmowi.

3. Rada Państwa działa na zasadzie kolegialności.

4. Radę Państwa reprezentuje Przewodniczący lub jego zastępca.

Art. 26.

1. W okresach między sesjami Sejmu Rada Państwa wydaje dekrety z mocą ustawy. Rada Państwa przedstawia dekrety Sejmowi na najbliższej sesji do zatwierdzenia.

2. Dekrety wydane przez Radę Państwa podpisują Przewodniczący Rady Państwa i jej Sekretarz. Ogłoszenie dekretu w Dzienniku Ustaw zarządza Przewodniczący Rady Państwa.

Art. 27.

Rada Państwa sprawuje zwierzchni nadzór nad radami narodowymi. Szczegółowe uprawnienia Rady Państwa w tej dziedzinie określa ustawa.

Art. 28.

1. Postanowienie o stanie wojny może być powzięte jedynie w razie dokonania zbrojnego napadu na Polską Rzeczpospolitą Ludową albo gdy z umów międzynarodowych wynika konieczność wspólnej obrony przeciwko agresji. Postanowienie takie uchwała Sejm, a gdy Sejm nie obraduje — Rada Państwa.

2. Rada Państwa może wprowadzić stan wojenny na części lub na całym terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, jeżeli wymaga

tego wzgląd na obronność lub bezpieczeństwo państwa. Z tych samych powodów Rada Państwa może ogłosić częściową lub powszechną mobilizację.

ROZDZIAŁ 4.

Naczelne organy administracji państwowej

Art. 29.

1. Sejm powołuje i odwołuje Rząd Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej — Radę Ministrów lub poszczególnych jej członków.

2. W okresach między sesjami Sejmu Rada Państwa na wniosek Prezesa Rady Ministrów powołuje i odwołuje członków Rady Ministrów. Rada Państwa przedstawia swoją uchwałę Sejmowi na najbliższej sesji do zatwierdzenia.

Art. 30.

1. Rada Ministrów jest naczelnym wykonawczym i zarządzającym organem władzy państwowej.

2. Rada Ministrów odpowiada i zdaje sprawę ze swojej działalności przed Sejmem, a gdy Sejm nie obraduje — przed Radą Państwa.

Art. 31.

W skład Rady Ministrów wchodzi:

Prezes Rady Ministrów jako jej przewodniczący,
wiceprezesi Rady Ministrów,
ministrowie,
przewodniczący określonych w ustawie komisji i komitetów sprawujących funkcje naczelnych organów administracji państwowej.

Art. 32.

Rada Ministrów:

1) koordynuje działalność ministerstw i innych podległych sobie organów oraz nadaje kierunek ich pracy,

2) uchwała corocznie i przedstawia Sejmowi projekt budżetu państwa, uchwała i przedstawia Sejmowi projekt narodowego planu gospodarczego na okres kilkuletni,

3) uchwała roczne narodowe plany gospodarcze,

4) zapewnia wykonanie ustaw,

5) czuwa nad wykonaniem narodowego planu gospodarczego i budżetu państwa,

6) przedstawia Sejmowi corocznie sprawozdanie z wykonania budżetu państwa,

7) zapewnia ochronę porządku publicznego interesów państwa i praw obywateli,

8) na podstawie ustaw i w celu ich wykonania wydaje rozporządzenia, podejmuje uchwały oraz czuwa nad ich wykonaniem,

9) sprawuje ogólne kierownictwo w dziedzinie stosunków z innymi państwami,

10) sprawuje ogólne kierownictwo w dziedzinie obronności kraju i organizacji sił zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz określa corocznie kontyngent obywateli powoływanych do czynnej służby wojskowej,

11) kieruje pracą prezydiów rad narodowych.

Art. 33.

1. Ministrowie kierują określonymi działami administracji państwowej. Zakres działania ministrów określają ustawy.

2. Ministrowie wydają na podstawie ustaw i w celu ich wykonania rozporządzenia i zarządzenia.

3. Rada Ministrów może uchylić rozporządzenie lub zarządzenie wydane przez ministra.

ROZDZIAŁ 5.

Terenowe organy władzy państwowej

Art. 34.

1. Organami władzy państwowej w gminach, miastach, dzielnicach większych miast, powiatach i województwach są rady narodowe,

Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

2. Rady narodowe wybierane są przez ludność na okres lat trzech.

Art. 35.

Rady narodowe wyrażają wolę ludu pracującego oraz rozwijają jego inicjatywę twórczą i aktywność w celu pomnażania sił, dobrobytu i kultury narodu.

Art. 36.

Rady narodowe umacniają więź władzy państwowej z ludem pracującym miast i wsi, przyciągając coraz szersze rzesze ludzi pracy do udziału w rządzeniu państwem.

Art. 37.

Rady narodowe kierują w swoim zakresie działalnością gospodarczą, społeczną i kulturalną, wiążąc potrzeby terenu z zadaniami ogólnopaństwowymi.

Art. 38.

Rady narodowe troszczą się stale o codzienne potrzeby i interesy ludności, zwalczają wszelkie przejawy samowoli i biurokratycznego stosunku do obywatela, sprawują i rozwijają kontrolę społeczną działalności urzędów, przedsiębiorstw, zakładów i instytucji.

Art. 39.

Rady narodowe dbają o utrzymanie porządku publicznego i czuwają nad przestrzeganiem praworządności ludowej, ochraniają własność społeczną, zabezpieczają prawa obywateli, współdziałają w umacnianiu obronności i bezpieczeństwa państwa.

Art. 40.

Rady narodowe wykorzystują wszelkie zasoby i możliwości terenu dla jego wszechstronnego rozwoju gospodarczego i kulturalnego, dla coraz lepszego zaspokajania potrzeb ludności w zakresie zaopatrzenia i usług oraz dla rozbudowy instytucji i urządzeń komunalnych, oświatowych, kulturalnych, sanitarnych i sportowych.

Art. 41.

Rady narodowe uchwalają terenowe plany gospodarcze oraz budżety terenowe.

Art. 42.

1. Rady narodowe obradują na sesjach.
2. Organami wykonawczymi i zarządzającymi rad narodowych są wybierane przez nie prezydium.
3. Prezydium rady narodowej podlega radzie narodowej, która je wybrała, oraz prezydium rady narodowej wyższego stopnia.

Art. 43.

Rady narodowe powołują komisje dla poszczególnych dziedzin swojej działalności. Komisje rad narodowych utrzymują stałą i ścisłą więź z ludnością, mobilizują ją do współudziału w realizacji zadań rady, wykonują z ramienia rady kontrolę społeczną oraz występują z inicjatywą wobec rady i jej organów.

Art. 44.

1. Rada narodowa uchyla uchwałę rady niższego stopnia lub jej prezydium, jeżeli uchwała jest sprzeczna z prawem lub niezgodna z zasadniczą linią polityki państwa.
2. Prezydium rady narodowej może zawiesić wykonanie uchwały rady narodowej niższego stopnia i przedstawić sprawę do rozstrzygnięcia na najbliższym posiedzeniu swojej rady narodowej.

Art. 45.

Szczegółowy skład oraz zakres i tryb działalności rad narodowych i ich organów określa ustawa.

ROZDZIAŁ 6.

Sąd i prokuratura

Art. 46.

1. Wymiar sprawiedliwości w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej sprawują: Sąd Najwyższy, sądy wojewódzkie, sądy powiatowe i sądy szczególne.

2. Ustrój, właściwość oraz postępowanie sądów określają ustawy.

Art. 47.

Sądy wydają wyroki w imieniu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 48.

Sądy stoją na straży ustroju Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, ochraniają zdobycze polskiego ludu pracującego, strzegą praworządności ludowej, własności społecznej i praw obywateli, karzą przestępców.

Art. 49.

Rozpoznawanie i rozstrzyganie spraw w sądach odbywa się z udziałem ławników ludowych, z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie.

Art. 50.

1. Sędziowie i ławnicy ludowi są wybierani.
2. Tryb wyboru oraz kadencję sędziów i ławników sądów wojewódzkich i powiatowych określa ustawa.
3. Tryb powoływania sędziów sądów szczególnych określa ustawa.

Art. 51.

1. Sąd Najwyższy jest naczelnym organem sądowym i sprawuje nadzór nad działalnością wszystkich innych sądów w zakresie orzekania.
2. Tryb wykonywania nadzoru przez Sąd Najwyższy określa ustawa.
3. Sąd Najwyższy wybiera Rada Państwa na okres lat pięciu.

Art. 52.

Sędziowie są niezawisli i podlegają tylko ustawom.

Art. 53.

1. Rozpoznawanie spraw przed wszystkimi sądami Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej odbywa się jawnie. Ustawa może określić wyjątki od tej zasady.
2. Oskarżonemu poręcza się prawo do obrony. Oskarżony może mieć obrońcę z wyboru lub z urzędu.

Art. 54.

1. Prokurator Generalny Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej strzeże praworządności ludowej, czuwa nad ochroną własności społecznej, zabezpiecza poszanowanie praw obywateli.
2. Prokurator Generalny czuwa w szczególności nad ściganiem przestępstw godzących w ustrój, bezpieczeństwo i niezawisłość Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.
3. Zakres i tryb działania Prokuratora Generalnego określa ustawa.

Art. 55.

1. Prokuratora Generalnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej powołuje i odwołuje Rada Państwa.
2. Tryb powoływania i odwoływania prokuratorów podległych Prokuratorowi Generalnemu jak również zasady organizacji i postępowania organów prokuratury określa ustawa.
3. Prokurator Generalny zdaje sprawę Radzie Państwa z działalności prokuratury.

Art. 56.

Organy prokuratury podlegają Prokuratorowi Generalnemu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i w sprawowaniu swych funkcji są niezależne od organów terenowych.

ROZDZIAŁ 7.

Podstawowe prawa i obowiązki obywateli

Art. 57.

Polska Rzeczpospolita Ludowa, utrwalając i pomnażając zdobycze ludu pracującego, umacnia i rozszerza prawa i wolności obywateli.

Art. 58.

1. Obywatele Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej mają prawo do pracy, to znaczy prawo

do zatrudnienia za wynagrodzeniem według ilości i jakości pracy.

2. Prawo do pracy zapewniają: społeczna własność podstawowych środków produkcji, rozwój na wsi ustroju społeczno-społdzielczego, wolnego od wyzysku, planowy wzrost sił wytwórczych, usunięcie źródeł kryzysów ekonomicznych, likwidacja bezrobocia.

Art. 59.

1. Obywatele Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej mają prawo do wypoczynku.

2. Prawo do wypoczynku zapewniają robotnikom i pracownikom umysłowym: ustawowe skrócenie czasu pracy przez urzeczywistnienie ośmiogodzinnego dnia pracy oraz krótszego czasu pracy w przypadkach przewidzianych ustawami, ustawowo określone dni wolne od pracy, coroczne płatne urlopy.

3. Organizacja wczasów, rozwój turystyki, uzdrowisk, urządzeń sportowych, domów kultury, klubów, świetlic, parków i innych urządzeń wypoczynkowych stwarzają możliwości zdrowego i kulturalnego wypoczynku dla coraz szerszych rzesz ludu pracującego miast i wsi.

Art. 60.

1. Obywatele Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej mają prawo do ochrony zdrowia oraz do pomocy w razie choroby lub niezdolności do pracy.

2. Coraz szerszemu urzeczywistnianiu tego prawa służą:

1) rozwój ubezpieczenia społecznego robotników i pracowników umysłowych na wypadek choroby, starości i niezdolności do pracy oraz rozbudowa różnych form pomocy społecznej,

2) rozwój organizowanej przez państwo ochrony zdrowia ludności, rozbudowa urządzeń sanitarnych i podnoszenie stanu zdrowotnego miast i wsi, stałe polepszanie warunków bezpieczeństwa, ochrony i higieny pracy, szeroka akcja zapobiegania chorobom i ich zwalczania, coraz szersze udostępnianie bezpłatnej pomocy lekarskiej, rozbudowa szpitali, sanatoriów, ambulatoriów, wiejskich ośrodków zdrowia, opieka nad inwalidami.

Art. 61.

1. Obywatele Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej mają prawo do nauki.

2. Prawo do nauki zapewniają w coraz szerszym zakresie:

1) powszechne, bezpłatne i obowiązkowe szkoły podstawowe,

2) stała rozbudowa szkolnictwa średniego ogólnokształcącego i zawodowego oraz szkolnictwa wyższego,

3) pomoc państwa w podnoszeniu kwalifikacji obywateli zatrudnionych w zakładach przemysłowych i innych ośrodkach pracy w mieście i na wsi,

4) system stypendiów państwowych, rozbudowa burs, internatów i domów akademickich oraz innych form pomocy materialnej dla dzieci robotników, pracujących chłopów i inteligencji.

Art. 62.

1. Obywatele Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej mają prawo do korzystania ze zdobyczy kultury i do twórczego udziału w rozwoju kultury narodowej.

2. Prawo to zapewniają coraz szerzej: rozwój i udostępnienie ludowi pracującemu miast i wsi bibliotek, książek, prasy, radia, kin, teatrów, muzeów i wystaw, domów kultury, klubów, świetlic, wszechstronne popieranie i pobudzanie twórczości kulturalnej mas ludowych i rozwoju talentów twórczych.

Art. 63.

Polska Rzeczpospolita Ludowa dba o wszechstronny rozwój nauki, opartej na dorobku przodującej myśli ludzkiej i postępowej myśli polskiej — nauki w służbie narodu.

Art. 64.

Polska Rzeczpospolita Ludowa troszczy się o rozwój literatury i sztuki, wyrażających po-

Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

trzeby i dążenia narodu, odpowiadających najlepszym postępowym tradycjom twórczości polskiej.

Art. 65.

Polska Rzeczpospolita Ludowa szczególną opieką otacza inteligencję twórczą — pracowników nauki, oświaty, literatury i sztuki oraz pionierów postępu technicznego, racjonalizatorów i wynalazców.

Art. 66.

1. Kobieta w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej ma równe z mężczyzną prawa we wszystkich dziedzinach życia państwowego, politycznego, gospodarczego, społecznego i kulturalnego.

2. Gwarancję równouprawnienia kobiety stanowią:

1) równe z mężczyzną prawo do pracy i wynagrodzenia według zasady „równa płaca za równą pracę”, prawo do wypoczynku, do ubezpieczenia społecznego, do nauki, do godności i odznaczeń, do zajmowania stanowisk publicznych,

2) opieka nad matką i dzieckiem, ochrona kobiety ciężarnej, płatny urlop w okresie przed porodem i po porodzie, rozbudowa sieci zakładów położniczych, żłobków i przedszkoli, rozwój sieci zakładów usługowych i żywienia zbiorowego.

Art. 67.

1. Małżeństwo i rodzina znajdują się pod opieką i ochroną Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Rodziny o licznych potomstwie państwo otacza szczególną troską.

2. Urodzenie poza małżeństwem nie uszczupla praw dziecka.

Art. 68.

Polska Rzeczpospolita Ludowa otacza szczególnie troskliwą opieką wychowanie młodzieży i zapewnia jej najszersze możliwości rozwoju.

Art. 69.

1. Obywatele Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej niezależnie od narodowości, rasy i wyznania mają równe prawa we wszystkich dziedzinach życia państwowego, politycznego, gospodarczego, społecznego i kulturalnego. Naruszenie tej zasady przez jakiegokolwiek bezpośrednie lub pośrednie uprzywilejowanie albo ograniczenie w prawach ze względu na narodowość, rasę czy wyznanie podlega karze.

2. Szerzenie nienawiści lub pogardy, wywoływanie waśni albo poniżanie człowieka ze względu na różnice narodowości, rasy czy wyznania, jest zakazane.

Art. 70.

1. Polska Rzeczpospolita Ludowa zapewnia obywatelom wolność sumienia i wyznania. Kościół i inne związki wyznaniowe mogą swobodnie wypełniać swoje funkcje religijne. Nie wolno zmuszać obywateli do niebrania udziału w czynnościach lub obrzędach religijnych. Nie wolno też nikogo zmuszać do udziału w czynnościach lub obrzędach religijnych.

2. Kościół jest oddzielony od państwa. Zasady stosunku państwa do kościoła oraz sytuacji prawną i majątkową związków wyznaniowych określają ustawy.

3. Nadużywanie wolności sumienia i wyznania dla celów godzących w interesy Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jest karane.

Art. 71.

1. Polska Rzeczpospolita Ludowa zapewnia obywatelom wolność słowa, druku, zgromadzeń i wieców, pochodów i manifestacji.

2. Urzeczywistnieniu tej wolności służy oddanie do użytku ludu pracującego i jego organizacji drukarni, zasobów papieru, gmachów publicznych i sal, środków łączności, radia oraz innych niezbędnych środków materialnych.

Art. 72.

1. W celu rozwoju aktywności politycznej, społecznej, gospodarczej i kulturalnej ludu pracującego miast i wsi Polska Rzeczpospolita Ludowa zapewnia obywatelom prawo zrzeszania się.

2. Organizacje polityczne, związki zawodowe, zrzeszenia pracujących chłopów, zrzeszenia spółdzielcze, organizacje młodzieżowe, kobiece, sportowe i obronne, stowarzyszenia kulturalne, techniczne i naukowe, jak również inne organizacje społeczne ludu pracującego — skupiają obywateli dla czynnego udziału w życiu politycznym, społecznym, gospodarczym i kulturalnym.

3. Tworzenie zrzeszeń i udział w zrzeszeniach, których cel lub działalność godzą w ustrój polityczny i społeczny albo w porządek prawny Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, jest zakazane.

Art. 73.

1. Obywatele mają prawo zwracania się do wszystkich organów państwa ze skargami i zażaleniami.

2. Skargi i zażalenia obywateli powinny być rozpatrywane i załatwiane szybko i sprawiedliwie. Winni przewleknięcia albo przejawiający bezduszny i biurokratyczny stosunek do skarg i zażaleń obywateli pociągani będą do odpowiedzialności.

Art. 74.

1. Polska Rzeczpospolita Ludowa zapewnia obywatelom nietykalność osobistą. Pozbawienie obywatela wolności może nastąpić tylko w przypadkach, określonych ustawą. Zatrzymany powinien być zwolniony, jeżeli w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania nie doreczono mu postanowienia sądu lub prokuratora o aresztowaniu.

2. Ustawa ochrania nienaruszalność mieszkań i tajemnicę korespondencji. Przeprowadzenie rewizji domowej dopuszczalne jest jedynie w przypadkach, określonych ustawą.

3. Przepadek mienia może nastąpić jedynie w przypadkach przewidzianych ustawą, na podstawie prawomocnego orzeczenia.

Art. 75.

Polska Rzeczpospolita Ludowa udziela azylu obywatelom państw obcych, prześladowanym za obronę interesów mas pracujących, walkę o postęp społeczny, działalność w obronie pokoju, walkę narodowo-wyzwoleńczą lub działalność naukową.

Art. 76.

Obywatel Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jest obowiązany przestrzegać przepisów Konstytucji i ustaw oraz socjalistycznej dyscypliny pracy, szanować zasady współżycia społecznego, wypełniać sumiennie obowiązki wobec państwa.

Art. 77.

1. Każdy obywatel Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej obowiązany jest strzec własności społecznej i umacniać ją jako niewzruszoną podstawę rozwoju państwa, źródło bogactwa i siły Ojczyzny.

2. Osoby, które dopuszczają się sabotażu, dywersji, szkodnictwa lub innych zamachów na własność społeczną, karane są z całą surowością prawa.

Art. 78.

1. Obrona Ojczyzny jest najświętszym obowiązkiem każdego obywatela.

2. Służba wojskowa jest zaszczytnym obowiązkiem patriotycznym obywateli Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 79.

1. Czujność wobec wrogów narodu oraz pilne strzeżenie tajemnicy państwowej jest obowiązkiem każdego obywatela Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

2. Zdrada Ojczyzny: szpiegostwo, osłabianie sił zbrojnych, przejście na stronę wroga — karana jest z całą surowością prawa jako najcięższa zbrodnia.

ROZDZIAŁ 8.

Zasady prawa wyborczego

Art. 80.

Wybory do Sejmu oraz do rad narodowych są powszechne, równe, bezpośrednie i odbywają się w głosowaniu tajnym.

Art. 81.

Prawo wybierania ma każdy obywatel, który ukończył lat 18, bez względu na płeć, przynależność narodową i rasową, wyznanie, wykształcenie, czas zamieszkiwania, pochodzenie społeczne, zawód i stan majątkowy.

Art. 82.

Każdy obywatel może być wybrany do rady narodowej po ukończeniu lat 18, do Sejmu zaś — po ukończeniu lat 21.

Art. 83.

Kobiety mają wszystkie prawa wyborcze na równi z mężczyznami.

Art. 84.

Wojskowi mają wszystkie prawa wyborcze na równi z osobami cywilnymi.

Art. 85.

Prawa wyborcze nie przysługują osobom chorym umysłowo oraz osobom, które orzeczeniem sądowym zostały pozbawione praw publicznych.

Art. 86.

Kandydatów na posłów i członków rad narodowych zgłaszają organizacje polityczne i społeczne, zrzeszające obywateli w miastach i wsiach.

Art. 87.

Posel i członek rady narodowej powinni zdawać sprawę wyborcom ze swojej pracy i z działalności organu, do którego zostali wybrani.

Art. 88.

Sposób zgłaszania kandydatur i przeprowadzania wyborów oraz tryb odwoływania posłów i członków rad narodowych określa ustawa.

ROZDZIAŁ 9.

Godło, barwy i stolica Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

Art. 89.

1. Godłem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jest wizerunek orła białego w czerwonym polu.

2. Barwami Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej są kolory biały i czerwony.

3. Szczegóły określa ustawa.

Art. 90.

Stolicą Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jest miasto bohaterskich tradycji Narodu Polskiego — Warszawa.

ROZDZIAŁ 10.

Zmiana Konstytucji

Art. 91.

Zmiana Konstytucji może nastąpić tylko w drodze ustawy, uchwalonej przez Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej większością co najmniej dwu trzecich głosów w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby posłów.

WZIELONEJ Górze witały nas sztandary, okrzyki, młodzież w strojach lubuskich i moc ludzi uśmiechniętych, ściskających dłonie, wciskających w garści kwiaty.

— Zobaczcie nasz dorobek na tej ziemi, pokażemy wam nasze fabryki i spółdzielnie produkcyjne — powtarzało się jak wesoły refren w przemówieniach i krótkich, wymienianych dorywczo zdaniach. O mury starych kamieniczek odbijała się fala okrzyków, stawiających sojuszy robotniczo — chłopski.

— Jak nas witają, jak witają — szeptał stary ZSL-owiec Przybylski.

Zwaliśmy na dworzec pół miasta. I zawsze powściągliwy, pełen rezerwy chłop lubelski dostrzegł, że spotkał człowieka otwartego, szczerego, okazującego mu tyle serdeczności, tej serdeczności, której Lubliniakowi czasami w odniesieniu

Z wycieczki lubelskich chłopów na Ziemię Odzyskaną

Spotkanie koło Zielonej Góry

dam, że my w Bobrowku chcielibyśmy my wspólnej stołówki, bo kretaniny byłoby mniej w domu. Mówili wam, że stary w spółdzielni ginie z głodu. Popatrzcie na naszego Daszczuka, ma 71 lat i żyć ma z czego. A robotę dajemy mu po uważaniu, lżej szał, bo każdy rozumie, że na starość sił człowiekowi nie zbywa. — Ale są u nas i tacy jak ten co tam nadchodzi. — Lewandowski, który choć ma już 65 lat jeździ parą koni i nie chce słyszeć o lżejszej robotcie. — A tak! — odkrzyknął Lewandowski. — Co wy, baby chcecie ze mnie koniecznie starowinę zrobić.

zainteresował się Jarzębowski, który na swoich 2 hektarach w Rudniku Radzyńskim nie mógł utrzymać krowy, a hodował tylko świnię.

Okazało się, że w Bobrowku bydło nie wychodzi na pastwisko — a jest karmione w oborze cały rok. Mają z tego podwójną korzyść — więcej mleka i obornika. W sąsiedniej spółdzielni Sokólsko pasą krowy przez całe lato i mleka mają mniej, tak samo jak obornika. Nikt nie może zaprzeczyć, że w Bobrowku wykorzystują lepiej maszyny a w Sokółsku trzymają niepotrzebnie dużo koni.

Tak rozprawiając okazyli się pola i wróciliśmy do wsi. Chcieliśmy zobaczyć te krowy, stojące cały rok w oborze. Chodził koło nich człowiek w kombinzonie. Rozmowny był bardzo, swój fach znał doskonale, ale mówił inaczej jak inni, trochę twardo. Ktoś szepnął ludziom, że to Słazak Kowalczyk, syn polskiego chłopca, który przyjechał na te ziemie jeszcze przed pierwszą wojną światową. Szukał „na Prusach“ chleba i tu pozostał na służbie w majątku.

Patrząc na spółdzielczę krowy, nie mogliśmy pohamować podziwu.

— Cie — wy co za sztuka, jaka rozłość w krzyżu, starczy za naszych dwie! Jarzębowski ślizgał się oczyma po lśniącej sierści i gładkiej jak atlas skórze, po puszystych ogonach. Taka krowa zmarniałaby na naszej paszy — twierdzili chłopci. Przecież tu mają pod dostatkiem konieczyny a w radzyńskim krótki rasy czerwonej muszą zadowolić się gromadzkim pastwiskiem.

— Co wy tam porównujecie nasze pastwiska z takim karmieniem?... Patrzcie na tabliczki „Agata“, „Jolka“ i „Honorowa“ dają więcej jak 30 litrów dziennie a chłop w radzyńskim jak wyciągnie ze swojej krowiny 7 litrów na dzień, to dobrze.

— Ho, ho aż tak daleko jesteście w tyle — wyrwało się oborowemu. Rozprawiał jeszcze z chłopami dłuży czas o nizinnych rasach a inni poszli oglądać cielecia w ogrodzeniu i — taskawego a łazodnego jak dziecko dwulatka czystej krwi anglo-arabskiej. Dotykał on delikatnie wargami ludzkich dłoni, dopominając się o chleb albo cukier.

— Z rodowodem ojca i matki — pysznili się i dopominali koniecznie żeby uwiecznić tę końską piękność na taśmie fotograficznej.

Podziwialiśmy pomysł racjonalizatorski oborowego, który jak okazało się, nie był kłep w sprawach mechanicznych. Założył w Bobrowku mały wodociąg żeby mieć stały dopływ wody do obory. Wyszperał mały motor, połączył z łokiem i siecią elektryczną, przeprowadził pod ziemią rury ze zbiornika przy studni do

obory i teraz jeśli chce mieć wodę na miejscu, włączy tylko motor do sieci. Zrozumieliśmy dlaczego może tak często myć krowy.

Z obory i tajni zabrali spółdzielcy chłopów do swoich zagrod. Trafili też do Józefa Daszczuka. Mieszkał w jednym domu z synem i synową ale izbę miał oddzielną. Zobaczyli ich oborę, w której stały trzy krowy, jedna starego i dwie syna. Po drugiej stronie w chlewie wylegwały się dwa tuczniki i dwa spore warchlaki. Koniecznie chcieli ich prowadzić do izby na górę, żeby oglądali ubranie, bo słyszeli, że niektórzy opowiadają, jacy to ludzie obdarci chodzą w spółdzielniach.

Od Daszczuka dowiedzieli się, że przepracował w tamtym roku 89 dni i dostał 4 kwintale żyta, 2,14 kwintali pszenicy i 1.500 złotych gotówką. Jako starcowi przyznali mu 25 kg cukru, chociaż przy burakach nie robił.

Słuchała tej rozmowy sąsiadka Walczakowa. Przyszła posłuchać o czym rozmawiają krajanie. Pochwaliła się, że razem z mężem mieli 690 dniówek a dostali 2,27 q cukru, 45 q zboża. Mąki ma zapasu na cały rok, cukru starczy dla nich na dwa lata. Urządza się zwykle tak, że bierze w ciągu roku zaliczki na swoje potrzeby a pod koniec, po rozliczeniu, produkty. Zboża ma tyle, że może sprzedać je gospodarzom indywidualnym.

W czasie wojny odbył w Armii Polskiej marsz na Berlin. W Bobrowku przez jakiś czas znajdowały się bazy sprzętu. Upodobał sobie tę wieś i potem osiedlił się w niej na stałe. Brat Sauguta jest członkiem spółdzielni produkcyjnej w Sokółsku. Przyjechał tutaj z rodziną w 1945 roku z Niedzwicy. Bratanica, dziewczyna 19-letnia jest sekretarzem GRN.

Najciekawsza jednak była historia starego Daszczuka z Zabiela gm. Tarło w powiecie lubartowskim. Był on w Bobrowku najstarszy. Kiedy przed trzema laty gospodarze widząc, że nie mogą dać rady z obróbką ziemi w gospodarstwach indywidualnych, zdecydowali się założyć spółdzielnię produkcyjną, stary Daszczuk jeden powiedział, że do spółdzielni nie pójdzie. Syn może podpisać deklarację, ale on, stary, siły do roboty nie ma, więc przyszło by mu umierać z głodu.

Sitą go nie zmuszali, oddzielili dla niego na skraju wsi 7 hektarów i został na własnej gospodarce.

Wytrzymał wszystkiego od jesieni do marca. Pamiętają dobrze zebranie w tej samej świetlicy, na którym zjawił się stary Daszczuk i powiedział do przewodniczącego: Mnie Józef i Jemu Józef. Temu, który nauczył ludzi wspólnie gospodarować. Jesteśmy rówieśnicy w latach, bo mnie 71 idzie. Niech na Józefa (a było to 19 marca) przybędzie w Bobrowku jeden nawrócony spółdzielca. Proszę was przyjąć mnie do siebie, bo wiosna idzie a ja sam nie daję rady.

Zapadła wtedy uchwała: Przyjąć Józefa Daszczuka. Damy mu chleba, bo nas na to stać.

Józef Daszczuk, najstarszy spółdzienca w Bobrowku wita chlebem i solą chłopów lubelskich.

do drugich brak. Czuł się czymś mocno związany z tymi ludźmi i wiedział, że jest dla nich bliski.

Jeszcze nie przebrzmiały nam w uszach okrzyki powitalne, gdy wjeżdżaliśmy do spółdzielni produkcyjnej w Bobrowku, pow. Strzelce Krajeńskie. Czerwone, kryte dachówką zabudowania o wysokich spadzistych dachach, na podmurówkach z granitu albo piaskowca. Między nimi placzyk a na nim grupka ludzi. Naprzód wysuwa się starowina z tacą. Spod dużego chleba ledwie widać różki białej serwetki a miseczka z solą, nieodłączny z chlebem rekwizyt tradycyjnego wprowadzania w dom młodych sercu gości, ledwie mieściła się na brzętku.

— Dalibóg stary ma maciejówkę. Pewno z naszych stron — szepnął Lewczuk z Rogóżneczka. Młodszych interesowała niebrydka blondynka z bukietem kwiatów.

— Witamy was serdecznie bracia chłopcy w naszej spółdzielni na zagospodarowanej po wojnie, na polskiej ziemi.

Głos starego lekko zawibrował. I tak się jakoś zrobiło uroczyste, a zarazem radośnie, że ludzie ścisnęli coś w gardle i nikt nie mógł zdobyć się na odpowiedź. Dopiero Jarzębowski uratował sytuację.

— Szczęścia i pomyślności życzymy Wam na dalszej gospodarce — huknął, odebrał chleb i wyciągnął na powitanie rękę.

— Rozczulił się nasz najstarszy członek spółdzielni na wasz widok. Sam pochodzi z Lubelskiego, nie przypuszczał, że będzie was tutaj przyjmował — nawiązał rozmowę przewodniczący spółdzielni Władysław Saugut.

Gromada jak stali poszli na pole. Prowadził przewodniczący i pokazywał, co gdzie zasiał.

Stanęliśmy nad łanem lnu.

— Trzy i pół hektara zasialiśmy w tym roku i to dość późno. I lepiej, że później — bo jak wam wiadomo, były przymrozki... W zeszłym roku zakontrowaliśmy 3 hektary. Spółdzielnia dostała za niego 4 tysiące złotych, a każda z rodzin po 30 metrów kretonu, płótna, flaneli i na ubranie dla mężczyzny...

Plantacja buraków cukrowych była podzielona palikami na działki pomiędzy 20 rodzin, aby dać kobietom możliwość plewienia o dogodności porze. Poprzez tę plantację poszliśmy do działki oddzielającej rzepak jary od pszenicy. Chłopi lubelscy nieobeznani jeszcze dobrze ze sposobami uprawy tej rośliny, przekonali się, że rzepak daje dobre plony.

Do Mazurów podeszła Walczakowa.

— No i cóż babciu, czy tak szlachetnie u nas w spółdzielni? Boicie się jeszcze wspólnego kotła — zaśmiała się? A ja wam powia-

do roboty chodzę ze szczerą chęcią, — mówił zwracając się do wycieczkowiczów — bo siedzieć z założonymi rękami nie umiem. Jestem z pod Łodzi. Ziemia tam licha, w czasie wojny spaliły mi się zabudowania więc rzuciłem wszystko i przyjechałem tutaj. Jak widziacie ubrać się mam w co, jeść mogę ile dusza zapagnie jeszcze mnie na starość przodownikiem pracy ogłosili. Czego mi więcej trzeba? Jak żyję zobaczcie, kiedy zajdziecie do mnie.

Później dowiedzieliśmy się, że w Bobrowku mają 160 ha gruntu i to nie najlepszego — 4, 5 i 6 klasy. Nie potrafili jeszcze ziemi oczyścić całkowicie z chwastów, ale z każdym rokiem ulepszą gospodarke. W niektórych miejscach trzeba jeszcze wapnowania, trzeba lepiej dobrać ziarno odpowiednie dla tutejszego klimatu. W tym roku wprowadzają płodozmian trawopólny. Jednego tylko nie mają jeszcze w spółdzielni pod dostatkiem — obornika. Hodowała w Bobrowku dopiero rozwija się. Krów spółdzielczych jest 30, 8 koni i 50 świń.

— A gdzie pasiecie krowy? —

W Cynie Złotowym wyrosli nowi przodownicy

Parowozownia Lublin może być dumna ze swojej młodzieży

Czyn Złotowy młodzieży całej Polski dał Państwu setki ton ponadplanowej produkcji i tysiące złotych oszczędności, równocześnie rozbudził entuzjazm pracy wśród młodzieży, spotęgował szlachetną rywalizację o tytuł najlepszego pracownika. W trakcie realizacji zobowiązań złotych dotychczasowi przodownicy pracy pozostawali w tyle. Padły nowe rekordy, wyrastali nowi przodownicy.

Do takich zakładów pracy, gdzie Czyn Złotowy zmobilizował całą młodość należy Parowozownia Lublin. Pracuje tam kilka brygad młodzieży, które swymi zobowiązaniami godnie uczęty Złoty Młodych Przodowników. W dziale mechanicznym pracuje brygada tokarska, która do 20 czerwca br. wykonała już zadania trzeciego roku Planu 6-letniego, a obecnie realizuje czwarty. Brygada ta systematycznie osiągała 180 proc. normy. Dla uczczenia Złotu młodość tam pracująca postanowiła i tę już dość wysoką wydajność zwiększyć o 8%. Wzięto się więc jeszcze solidniej do pracy. Rezultat jest taki, że brygada wykonuje nie 188% normy jak zaplanowano lecz 256%.

Do czasu zobowiązań złotych najlepszym tokarzem brygady był Fr. Zapala, który wykonywał średnio ok. 250% normy. W czasie realizacji zobowiązań został jednak pobity

przez innych. Lepsze wyniki od niego osiągnął Feliks Skórzyński, który wykonuje 267% normy i Roman Tylec. Brygada ma też swojego racjonalizatora. Jest nim Leon Chmielewski, który wraz z brygadą inżynierów — roboczą zobowiązał się wykonać obrotnicę do zastawów kołowych. Obrotnica będzie uruchomiona w tych dniach i przyczyni się do zlikwidowania tzw. „wąskiego gardła“ w dziale rewizyjnej naprawy parowozów. Chmielewski to nie tylko racjonalizator, to także przodownik pracy wykonujący 253% normy.

Nie mniejszymi sukcesami może pochwycić się brygada obsługująca parowóz Ty 2 — 923 w składzie: Tadeusz Basiak, Bronisław Wybranowski maszyniści oraz Stanisław Barczuk i Henryk Ratko — pomocnicy. Dla uczczenia Złotu zobowiązała się oni przejechać 10 tys. km. bez plukania kotła. Wykonali zobowiązania w 212% przejeżdżając około 23 tys. km. Postanowili także spalać gorsze asortymenty węgla, co wykonują w 126%. Sukcesy te mogli osiągnąć dzięki temu, że stosują metody pracy czołowych, radzieckich maszynistów Krywonosa i innych.

Za ciekawy przykład jak Czyn Złotowy zmobilizował tych, którzy dotychczas pozostawali w tyle, może posłu-

żyć nam brygada kol. Franciszka Okonia pracująca na bieżącej naprawie parowozów. Członkiem tej brygady jest Janusz Pomorski. Do czasu podjęcia przez brygadę zobowiązań złotych był on przeciętnym pracownikiem wykonującym swoje 100% normy. Kiedy brygada podjęła zobowiązanie Pomorski zmienił swój styl pracy i obecnie wykonuje 132% normy. Brygada zobowiązała się wykonać poza planem bieżącą naprawę parowozu. Miało to trwać 7 dni, ale brygada wykonała naprawę w ciągu 3 dni. Nie mały wkład miał tu właśnie Pomorski.

Takich ludzi, jak Pomorski, wyrosło w Parowozowni więcej. Przodownikami zostali kol. kol. Roman Sadurski, pomocnik maszynisty, Henryk Kret ślusarz z brygadą Pluty, która wykonuje 178% normy i in. Wiele z tych ludzi, którzy stali się przodownikami to młodzież nie zorganizowana. Są to tacy koledzy jak: Feliks Skórzyński, Bronisław Wybranowski, czy Leon Chmielewski. Ludzie ci stali się agitatorami, podciągali w pracy innych kolegów w bezpośrednich rozmowach, tłumaczyli im wagę Czynu Złotowego.

Zarówno Skórzyński jak Wybranowski i Chmielewski zwrócili się do Zarządu ZMP w swoim zakładzie o przyjęcie ich na członków organizacji.

— Wszędzie dobrze takiemu, co nie leni się do pracy — zawyrokował stary Daszczuk.

W świetlicy dopiero wydało się, że przewodniczący spółdzielni też z Lubelszczyzny rodem. Urodził się w Wilkowie, w powiecie kraśnickim, a chleba za sanacji szukał na Woły-

Od agronoma dowiedzieliśmy się, jakie w Bobrowku zbierają plony. W trzech latach zbiory żyta podniosły się z 14 do 20 q, pszenicy z 13 do 17, jęczmienia z 15 do 17, owsa z 15 do 20, a buraków cukrowych z 120 do 280 q z hektara. Najbardziej w Bobrowku szczylił się tym, że ich spółdzielnia zdobyła pierwsze miejsce pod względem wydajności pracy w powiecie, a trzecie miejsce w województwie zielonogórskim.

Po zebraniu Walczakowa i kilka kobiet przypasały fartuchy i podawały obiad. Kiedy podjedli sobie do syta, występowały dzieci ze śpiewami i tańcami. Spółdzieniec pokazywali swoje córki i synów. Grelak spod Tarnopola opowiadał o swojej dziewczynie, która złożyła podanie o przyjęcie do Szkoły Dramatycznej w Łodzi, takie ma zdolności i zamiłowanie do teatru. Na koniec nauczyciel zagrał dla młodzieży poleczkę na harmonii, ale po kilku taktych Paluchowa kreciła się już z Walczakiem. Potem przybywało par jedna po drugiej a za oknami i w drzwiach nagromadziło się moc ludzi. Słazaczka — buchalterka miała największe powodzenie. Obładowywali ją kolejno wszyscy młodzi z radzyńskich rodzin.

Obrońca rozsiadł się za stołem i rozprawiał z Lewczukiem.

— Widzieliście, myśmy się tak przyzwyczaili do tej swojej biedy na zagonie, jak nie przymierzając wy do swojej maciejówki. Nosiliście ją pół wieku, to teraz jak założycie inną czapkę wydaje się wam jakoś opacznie. A Daszczuk i Saugut pojechali na Zachód, zobaczyli inne fasony, inną gospodarke i opacznie im nie jest. Poszli naprzód, a my ciągle stojemy w miejscu na naszych wąskich zagonach... Tu w Bobrowku widać, jak na dłoni, że oni mają rację. I nam się trzeba ruszyć... poprobować tego nowego „fasonu“ gospodarki...

Krystyna Pałyś

Stanęliśmy nad łanem lnu.

